جام جم

ویژه فرهنگ - هنر
رسانه - جامعه

۵

سه‌شنبه ۲۵ مرداد ۱۴۰۱ شماره ۶۲۸۴

درگذشت استاد مشهور قرآن

استاد محمدرضا شهیدی‌پور بر اثر بیماری ریوی و مغزی درگذشت

۸

«جام جم» تاثیرافزایش کمی آثار ترجمه در حوزه کودک و نوجوان را بررسی می کند

ادبیات کودک در سیطره سبک زندگی غربی

۸ و ۹

چاوش هماوندی - جام جم

پیمان جبلی با حضور در ساختمان شهدای رادیو:

رادیو در رسانه ملی همواره پیشتاز است

۷

دُردانه صبا

چرا مرحوم استاد ابراهیم قنبری مهر در تاریخ موسیقی ایران مهم است؟

۱۱

رسانه

در نشست سعید مقیسه با هیأت مدیره اتحادیه تولید و نشر محتوا در فضای مجازی تاکید شد

تلاش ساترا برای رونق اقتصاد فرهنگ

۶

سینما

غفلت از ظرفیت‌های فرهنگی و هنری برای تعامل سازنده با همسایگان

دست «دوشنبه» را بفشاریم

۱۰

سبک زندگی

بررسی اجرا نشدن قانون جامع کنترل دخانیات در فضای مجازی و عمومی در گفت‌وگو با کارشناسان

دود از فضای مجازی بلند است!

۱۲

یادداشت

از امتحان پس داده‌ها استفاده کنیم

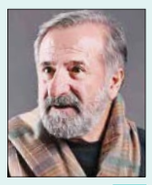

مهران رجبی
بازیگر تلویزیون و سینما

رجوع به خواسته و دغدغه مخاطبان در همه دوره‌ها می‌تواند یک عامل مهم برای تولید محتواهای سرگرم‌کننده و جذاب باشد پس اگر الان هم بخواهیم بدانیم باید با چه راهکاری به جلب مخاطب بپردازیم، راهش رجوع به علاقه‌های مخاطب است. حتما بارها شنیده‌ایم مخاطبان خواستار استفاده از امتحان پس دادگان برای تولید سریال‌های طنز هستند پس مهم‌ترین و مؤثرترین راهکار با توجه به وضعیت تلویزیون اعتماد به امتحان پس داده‌هایی مثل رضا عطاران، مجید صالحی، سعید آقاخانی و خیلی‌های دیگر است. اینها جزو کارگردانان و نویسندگانی بودند که ذائقه مخاطب را خوب می‌شناسند و در قالبی جذاب، مختصر، مفید و با طنز حرف‌های مهمی را به مخاطبان منتقل می‌کردند.

این‌که سعید آقاخانی همچنان به کار با تلویزیون در قالب تولید سریال «نون‌خ» ادامه می‌دهد خیلی هم خوب است، چون ایشان کارش را بلد است و هرچه دامنه کاربلدان در رسانه ملی بالاتر برود، دوز جذب مخاطب بیشتر خواهد بود. بهتر می‌شود اگر کنار آقاخانی از امثال عطاران هم برای تولید سریال‌های طنز استفاده کرد، زیرا تجربیات آنها باعث می‌شود سطحی از تولید ارائه کنند که از همان ابتدا مورد توجه قرار گیرد.

نمی‌دانم به چه دلیلی از امثال عطاران در تولید سریال‌ها استفاده نمی‌شود ولی به هرحال ضررش را مخاطبان و رسانه می‌دهند که دیگر مثل گذشته نمی‌توانند از همراهی با یکدیگر لذت ببرند.

به‌جز تولیدات طنز سرگرم‌کننده به نظر می‌رسد جای خالی تولیدات ماورایی با نگاه دینی مثل صاحبدلان نیز در کنداکتور این سال‌های تلویزیون احساس می‌شود؛ کارهایی که طنز نبودند اما بسیار مورد اقبال مخاطبان قرار می‌گرفتند. به‌خصوص در ایامی مانند محرم و صفر یا رمضان نیاز داریم به محتواهایی که هم سرگرم کننده باشند و هم معناگرایی کافی را داشته باشند تا در کنار مناسک ویژه این ایام، مخاطبان بتوانند بهره لازم را از سریال‌های تلویزیونی ببرند. چنین سریال‌هایی وقتی می‌توانند مؤثر باشند که برمبنای متن‌های استاندارد و جذاب نگاشته شوند، متن‌هایی که به جای شعاردهی به سمت القای مفهوم در قالب روایت داستان باشند.

این‌که شعائر مذهبی و دینی را به‌طور مستقیم در قالب سلسله برنامه‌های گفت‌وگومحور مورد توجه قرار دهیم، خوب است ولی بهتر می‌شود اگر بتوانیم از دریچه روایت سریال‌های دیدنی به سمت ترویج و فلسفه وجودی این شعائر برویم تا مخاطب هم سرگرم شود و هم با جان‌ودل پیام‌های چنین سریال‌هایی را درک کند.

گزارش

تجربه بی‌واسطه تاریخ ظلم

«تنهاتر از مسیح» به تهیه‌کنندگی و کارگردانی علی اسماعیلی از فردا شب در بوستان ولایت اجرا می‌شود

آمار ابتلا به ویروس کرونا بالاخره کم شد و گروه نمایش موسسه هنری- رسانه‌ای سیمای ققنوس توانست برای اجرای سومین فصل از نمایش «تنهاتر از مسیح» دست به کار شود. این نمایش -که اثری از سازمان هنری- رسانه‌ای اوج است- از فردا شب در بوستان ولایت اجرا می‌شود. امسال سومین فصل از نمایش روی صحنه می‌رود که سبکی از روضه‌خوانی هنری با محوریت مصائب خاندان عصمت و طهارت در واقعه عاشورا توصیف شده و قرار است به مدت ۳۰ شب، در دو سئانس ۲۰ و ۲۲ میزبان تماشاگران باشد. این نمایش آیینی امسال با سبکی متفاوت نسبت به اجراهای قبل، میزبان مخاطبان است و بلیت آن در سامانه namaticket.ir در دسترس قرار گرفته است. درباره تفاوت‌های فصل سوم این نمایش با علی اسماعیلی، کارگردان و تهیه‌کننده آن گفت‌وگو کرده‌ایم.

ایکنا

سال ۹۷ نمایشی با عنوان «قتیل‌العبرات» برای اجرا در مسیر نجف -کربلا به زبان عربی و فارسی آماده شد. قرار بود برای کسانی که در مسیر پیاده‌روی کربلا هستند، هر روز در پنج نوبت به زبان عربی و پنج نوبت به زبان فارسی اجرا شود اما این داستان پایان دیگری داشت؛ تغییر نرخ ارز سبب شد سفر خیل عظیمی از عاشقان سیدالشهدا لغو شود و بسیاری به دلایل اقتصادی امکان حضور در کشور همسایه را نداشته باشند. در نتیجه قرار شد نمایش برای جامانده‌های اربعین در تهران اجرا شود. نمایش «قتیل‌العبرات» به نمایش «تنهاتر از مسیح» تبدیل شد و برای اولین بار در بوستان ولایت به اجرا درآمد.

تا امروز دو فصل از این نمایش اجرا شده و از فردا شب سومین فصل آن در همان جای همیشگی یعنی در بوستان ولایت روی صحنه می‌رود. استقبال از این نمایش برای برگزارکنندگانش قابل اعتنا بود: «تنهاتر از مسیح ۱» با استقبال ۳۰۰ هزار نفر و «تنهاتر از مسیح۲» با ۳۵۰ هزار مخاطب روبه‌رو شدند در حالی که به گفته علی اسماعیلی قرار نبود این نمایش در دو سئانس اجرا شود اما ازدحام جمعیت سبب شد گروه به صورت خودجوش برای یک اجرای دیگر هم آماده شود و از دومین شب اجرا، نمایش «تنهاتر از مسیح» در دو نوبت به علاقه‌مندان ارائه می‌شد. امسال هم قرار است در دو نوبت اجرا شود. تهیه‌کننده این نمایش معتقد است اگر فصل تابستان نبود و آسمان -که بخشی از این نمایش میدانی است- زودتر از ساعت ۲۰ تاریک می‌شد برای اجرای سئانس‌های سوم و چهارم هم می‌شد روی تعداد مخاطبان حساب کرد و کاملا این ظرفیت و استقبال وجود داشت. نمایش «تنهاتر از مسیح» در واقع وامدار نمایشی به نام «شب آفتابی است» که حوالی نیمه دهه ۸۰ متولد شد. علی اسماعیلی تولد این نمایش به کارگردانی بهزاد بهزادپور و تهیه‌کنندگی احسان محمدحسنی را یک رویداد تازه در حوزه هنر نمایش توصیف می‌کند و معتقد است این نمایش تحولی در تئاتر ایجاد کرد؛ در ادامه این سبک پخته‌تر شد و محتوای مختلفی برای مخاطب طراحی شد و نمایش‌های میدانی تداوم یافت تا رسیدیم به «تنهاتر از مسیح».

پرهیز از تکرار در فصل تازه

نمایش «تنهاتر از مسیح ۲» با نمایش «تنهاتر از مسیح ۱» متفاوت بود و قرار است فصل سوم این نمایش هم متفاوت باشد. تهیه‌کننده و کارگردان این نمایش می‌گوید به تکرار قائل نیستند حتی اگر مخاطب‌شان همان مخاطب قبلی نباشد. او توضیح می‌دهد: «تنهاتر از مسیح۳» در هر دو بخش محتوایی و اجرایی متفاوت است. اجرا، نورپردازی، دکور، جلوه‌های ویژه، صدا و ... تغییر کرده و امیدواریم یک اثر شسته‌رفته و در شان سیدالشهدا را از فردا به اجرا بگذاریم. صحنه‌ها و آیتم‌هایی اضافه شده و برخی حذف شده است. همه اینها مربوط به مصائب سیدالشهدا و اصحاب ایشان است. اسماعیلی تغییرات محتوایی را این گونه شرح می‌دهد: بخشی درباره حضرت علی‌اصغر(ع) اضافه شده و فرم بخش‌هایی که درباره حضرت ابوالفضل(ع)، وداع حضرت زینب(س) و حضرت عباس(ع) با امام حسین(ع) است، متفاوت اجرا می‌شود. نحوه ورود کاروان سیدالشهدا(ع) نیز تفاوت‌هایی با دوره‌های قبل دارند. در مجموع همه صحنه‌ها به لحاظ اجرایی تغییر کرده‌اند. برخی صحنه‌ها صددرصد و برخی دیگر ۲۰ تا ۳۰ درصد نسبت به دوره‌های قبل تغییر کرده و برخی صحنه‌ها کاملا جدید هستند و اضافه شده‌اند. طبق این توضیحات، مخاطب «تنهاتر از مسیح» فردا شب با نمایش تازه‌ای روبه‌رو خواهد شد. گویا حتی شکل چیدمان صحنه‌ها و حضور تماشاگران هم در صحنه با دوره قبل متفاوت است.

مخاطب در آغوش صحنه

ورودی سالن، سالن انتظار، شکل صحنه و حضور تماشاگران شکل متفاوتی دارد. علی اسماعیلی این نکته را می‌گوید و در توضیح شکل چیدمان صحنه در بوستان ولایت اضافه می‌کند: امسال تماشاگران در میانه صحنه روی صندلی می‌نشینند و زیر سقف یک سوله که سه وجه آن اتفاقات نمایشی رخ می‌دهد، تماشاگر صحنه‌های مختلف هستند. صحنه‌ها زیر آسمان و دورتا دور تماشاگران طراحی شده است. تماشاگر به هر سو می‌نگرد، پرده‌های نمایش را می‌بیند که با کنار رفتن هرکدام از آنها، صحنه‌ای از این نمایش ۷۰ دقیقه‌ای پیش روی او تماشایی می‌شود.

به گفته اسماعیلی، فاصله بازیگر و مخاطب این نمایش گاهی حتی به زیر یک متر می‌رسد. در صحنه‌های معاصر و مرتبط با مدافعان حرم که جلوه‌های ویژه میدانی دارد، انفجار و تیراندازی نیز رخ می‌دهد. کارگردان فصل سوم «تنهاتر از مسیح» می‌گوید: این نزدیکی کمک می‌کند که مخاطب خودش را در میدان ببیند و هرم آتش را روی صورتش احساس کند. بر اساس توضیحات اسماعیلی این نمایش کاملا میدانی است و زیر سقف آسمان اجرا می‌شود. به جز مخاطبی که زیر سقف سوله می‌نشینند، تمام صحنه‌ها زیر آسمان و در فضای باز است. مساحت کلی این مجموعه نمایشی بالغ بر ۵۰ هزار متر مربع است که حدود ۱۲ هزار متر مربع مربوط به صحنه‌هاست و باقی مربوط به پشت صحنه، پارکینگ و ورودی و سالن انتظار و ...

چرا تغییر و تازگی

تهیه‌کننده و کارگردان «تنهاتر از مسیح» می‌گوید خواست مخاطب و مسائل روز جامعه، دلیل تغییرات بوده است و اضافه می‌کند: هر نمایشی که به صحنه برده‌ایم از مخاطب نظرسنجی کرده‌ایم؛ درباره صحنه‌ها پرسیده‌ایم، درباره این‌که با کدام صحنه ارتباط برقرار کرده‌اند یا نکرده‌اند، ابهاماتی اگر داشتند و هر نکته دیگری که در اجرای این نمایش تاثیر داشته باشد را پرسیده‌ایم. همه این اطلاعات در ادامه آنالیز می‌شوند و گاهی بعد از اجرا یا حتی در حین اجرای نمایش، یعنی تا شب آخر اجرا تغییراتی که مقدور باشد را اعمال می‌کنیم. یکی دیگر از تغییرات فصل سوم این نمایش در پایان آن رخ می‌دهد؛ جایی که داستان به ماجرای آوارگان سوری، قصه مدافعان حرم و در نهایت به صحنه پایانی، یعنی به ظهور حضرت حجت(عج) با پرچم یالثارات‌الحسین(ع) می‌رسد.

برش

از روشنای شب تا زنان آسمانی

اجرای نمایش «تنهاتر از مسیح» از فروردین امسال در دستور کار قرار گرفت. دو سال به دلیل شیوع ویروس کرونا، اجراهای این نمایش تعطیل شده بود و به گفته اسماعیلی پیام‌های زیادی از مخاطبان برای اجرای دوباره آن دریافت می‌کردند تا این‌که سازمان اوج به عنوان متولی و بنیانگذار این فرم از کارهای فرهنگی هنری، تصمیم گرفت بعد از این وقفه دوساله قدمی بردارد. در نتیجه سه نمایش را برای شهروندان تهران تدارک دید: نمایش اول با نام «روشنای شب تار» که در ایام غدیر اجرا شد. نمایش بعدی «تنهاتر از مسیح» است که از ۲۶ مرداد آغاز می‌شود و تا شب اربعین ادامه خواهد داشت و دو هفته بعد از آن هم نمایش «زنان آسمانی» به اجرا می‌رسد.

نکته

هشدار برای مخاطبان

نمایش «تنهاتر از مسیح» تجربه متفاوتی است از زندگی در میانه تاریخ و رویدادها و جنگ‌ها و ظلم‌هایش. ویژگی تئاتر و به‌ویژه نمایش‌های میدانی این است که مخاطب همه چیز را بی‌واسطه احساس می‌کند. اگر انفجاری روی صحنه است یا اگر آتشی روشن می‌شود، هرم آن را احساس می‌کند. باید به مخاطب اطلاع بدهیم که آگاهانه به دیدن نمایش بیاید. البته که خطری در کمین نیست، همه عوامل اجرایی نمایش از حرفه‌ای‌های سینما و تئاتر کشور هستند و همه نکات ایمنی را رعایت می‌کنند. ما موظف هستیم به مخاطبان اطلاع بدهیم که در این نمایش انفجار و صدای مهیب هست.